

تعاون، سال بیستم، شماره ۲۰۸ و ۲۰۹، شهریور و مهر ۱۳۸۸

نقش تعاونیهای پره صیادی در توسعه اقتصاد روستایی مطالعه موردی دهستان دهکاء

لیلا صادق دقیقی^۱، دکتر سید حسن مطیعی لنگرودی^۲

چکیده

رشد و توسعه بخش صیادی همواره یکی از نمودها و محورهای اساسی توسعه اقتصادی در نواحی ساحلی به شمار آید و از این رو توسعه این بخش می تواند محرکی برای پیشرفت دیگر بخشهای اقتصادی به حساب آید. دهستان دهکاء به واسطه برخورداری از رودخانه، دریا و غیره همواره مهمترین مرکز تولید محصولات کشاورزی و صیادی در شهرستان آستانه اشرفیه بوده، ولی در حال حاضر مشکلات موجود در تعاونیهای پره صیادی موجب ناکارایی این بخش شده است. در این تحقیق رابطه متغیرهای مستقل الگوی مصرف غذایی، کالاهای مصرفی بادوام و کم دوام، وضعیت مسکن، مالکیت زمینهای زراعی، هزینههای آموزشی و درمانی، فعالیتهای غیرکشاورزی با متغیر وابسته نقش تعاونیهای پره صیادی مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات از طریق پرسشنامه از اعضا و مسئولان تعاونی در سال

e-mail: gillardaghigh@yahoo.com

۱. کارشناس سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران

۲. استاد دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران

۱۳۸۷ جمع آوری و با استفاده از آزمونهای کروسکال - والیس و مک نمار، آزمون شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد ارتباط معنی داری بین متغیرهای مستقل و وابسته وجود دارد.

کلیدواژه‌ها:

تعاونیهای صیادی، اقتصاد روستایی، دهکاء

مقدمه

به رغم ویژگیهای طبیعی مساعد و ظرفیتهای محیطی در خور توجه، بهره برداری درستی از ذخایر دریا و آبهای سطحی صورت نمی گیرد و فعالیتهای کشاورزی به طور عمده به بهره برداری متمرکز از زمینهای کشاورزی، به ویژه در جلگه ساحلی شمال ایران محدود شده است، در حالی که این منبع مهم ثروت ملی می تواند یکی از عوامل مهم توسعه فعالیتهای اقتصادی در خطه شمال و دهستان دهکای شهرستان آستانه اشرفیه باشد؛ بنابراین، رشد و توسعه اقتصادی مناطق دهستان دهکاء، در گرو بهره برداری هماهنگ و مطلوب از امکانات خشکی و دریا جهت خدمت به تحولات اجتماعی و اقتصادی است و در این راه باید از توانهای بالقوه هر دو محیط برای تحقق اهداف توسعه بهره جست (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۱). از همین رو در این تحقیق نقش شرکتهای پره صیادی به عنوان یکی از شیوه های فراگیر صیادی در دهستان دهکاء بررسی و تحلیل شده است؛ زیرا توسعه شرکتهای پره صیادی و صنایع وابسته به آن در نواحی روستایی می تواند دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی و متعاقباً توسعه اجتماعی، فرهنگی را در روستاهای ساحلی میسر سازد.

آمار فائو نشان می دهد که صید در دریاها پس از دوران صعود که تا سال ۱۹۹۵ ادامه داشت، با وجود تلاشهای بسیار در سطح ۹۱ میلیون تن باقی ماند. در این باره شتاب تقاضا به گونه ای بوده که حجم تولید آبزیان پرورشی جوابگوی این درخواست نیست (سازمان شیلات ایران، ۱۳۸۶). آمار مصرف سرانه ماهی در ایران نیز نشان می دهد که این مصرف از حدود

۱ کیلو گرم در سال ۱۳۵۷ به ۴ کیلو گرم در سال ۱۳۷۳ و ۶/۷ کیلو گرم در سال ۱۳۸۴ افزایش یافته است (گودرزی نژاد، ۱۳۸۵، ۱).

بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی، نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی استوار است. با ابلاغ سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که در دو مرحله، طی سالهای ۸۴ و ۸۵ صورت گرفت، شرایطی فراهم آمده است تا تعاونیها و اتحادیههای صیادی بتوانند کلیه امور مربوط به صید و صیادی را بر عهده گیرند. در حال حاضر نیز از نظر شیلات، تعاونیها و تشکلهای صیادی در واگذاری امور شیلاتی به بخش خصوصی در اولویت قرار دارند (آزادی، ۱۳۸۶، ۲).

به طور کلی واحدهای بهره برداری تعاونی به واحدهایی اطلاق می شود که چه در دوره پیش از اصلاحات ارضی و چه در سالهای پس از آن تا انقلاب و چه در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به صورت جمعی و به شکلی از اشکال تعاونی و اغلب با فشار یا حمایت دولت در روستاها شکل گرفته و به تولید کشاورزی پرداخته اند (تقوی، ۱۳۸۱، ۱۲۲). بخشی از اشکال بهره برداری خصوصی از دریا در قالب شرکتهای تعاونی ایجاد شده است. این نظام بهره برداری از لحاظ شیوه تولید و ویژگیهای بهره برداران به نظام بهره برداری خصوصی شباهت دارد و مهمترین ویژگی آن، فروش صید به صورت تعاونی می باشد که علاوه بر فروش، قسمتی از فعالیت عمل آوری، توزیع و بازاریابی را نیز به عهده دارد (عبداله زاده، ۱۳۸۵، ۲۴۸).

صید و صیادی به عنوان یکی از زیر بخش های کشاورزی، در دهه های اخیر (دهه ۸۰ ه. ش.)، سهم فراوانی در توسعه اقتصادی نواحی ساحلی ایران داشته است. با این حال محدودیت امکانات اشتغال در روستاها و این نواحی از یک سو و توسعه خدمات از سوی دیگر سبب افزایش مهاجرت روستاییان به شهرها و اشباع و فزونی نیروی انسانی بیکار در این مناطق شده است (وثوقی، ۱۳۸۵، ۷). این در حالی می باشد که اگر پرورش آبزیان (به عنوان یکی از ارکان اساسی فعالیتهای کشاورزی) در محیط روستایی نهادینه شود، سبب اشتغالزایی

می‌شود و عواید حاصل از آن جزء اقتصاد روستایی محسوب می‌شود؛ اما به جز مناطق معدودی از ایران، پرورش آبزیان هنوز جزء اقتصاد روستایی نشده و آنچه در این زمینه به طور سنتی وجود دارد، صید دریایی و دریاچه‌ای در روستاهای ساحلی است که عمدتاً فعالیت مستقل محسوب می‌شود، زیرا صید فعالیت ویژه‌ای است که تنها هزینه‌های مرحله برداشت آن در بعد سرمایه‌گذاری مطرح است و سایر هزینه‌ها را طبیعت می‌پردازد. بدین ترتیب صید، اقتصادی‌ترین شیوه تولید در مقایسه با فعالیت کشاورزی است (حسینی ابری، ۱۳۸۳، ۲۳۸). به طور کلی از جمله مزایای صید و صیادی از حیث اقتصادی، گستردگی زمینه اشتغال در آن است به گونه‌ای که هم کارگران ساده بدون مهارت و هم صاحبان مهارت‌های گوناگون می‌توانند در این رشته شاغل شوند. بنابراین، پرورش آبزیان و صید و صیادی صرف نظر از تأمین بخشی از مواد پروتئینی، از جهات دیگری نظیر ایجاد اشتغال و درآمد و نهایتاً عمران روستایی مناطق ساحلی، اهمیت بسیاری دارد.

به هر روی، تعاونی‌های پره صیادی به عنوان نمونه‌ای از تعاونی‌های تولیدی، می‌توانند ابزار مناسبی برای توسعه اقتصاد روستایی محسوب شوند؛ زیرا سبب اشتغال‌زایی در سطوح محلی، افزایش درآمد، توسعه کاربری‌های صنعتی و تجاری و توزیع جغرافیایی بازارها (Lorenedahl, 1999, 143)؛ توزیع بهینه کالاها و خدمات (Xueshan, 2000, 1111)؛ بسیج و تخصیص عادلانه منابع، ایجاد تنوع در اقتصاد روستایی، افزایش ثروت روستاییان (Segynola, 1992, 63)؛ ایجاد ارتباط میان شهر و روستا، صنعت و کشاورزی، تولیدکننده و مصرف‌کننده و رونق کشاورزی (Gang, 2002, 2)؛ جلوگیری از افزایش قیمت محصولات کشاورزی (Owang, 1998, 173)؛ کاهش هزینه‌های تولید و توسعه بخش کشاورزی (Fabiylis, 1983, 12) می‌شوند.

با توجه به مطالب پیشگفته، تحقیق حاضر با هدف ارزیابی نقش تعاونی‌های صیادی در توسعه اقتصاد روستایی دهکده در قالب آزمون دو فرضیه صورت گرفته است.

روش تحقیق

در این پژوهش نقش شرکتهای پره صیادی در توسعه روستایی دهستان دهکاء واقع در بخش بندرکیاشهر شهرستان آستانه اشرفیه در استان گیلان بررسی شده است. دهستان دهکاء در سمت شمال شرق آستانه اشرفیه واقع شده است و از سمت شمال به دریای خزر، از سمت جنوب به شهرستان لاهیجان، از سمت مشرق به شهرستان لنگرود و از سمت مغرب به بخش بندرکیاشهر محدود می شود. محدوده زمانی این پژوهش مربوط به قبل و بعد از تأسیس رسمی شرکتهای تعاونی پره صیادی در منطقه مورد مطالعه می باشد.

در کل روشی که در این تحقیق به کار گرفته شده، تحقیق توصیفی- تحلیلی از نوع پیمایشی می باشد که با توجه به فرضیات تحقیق، جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام شده است. جامعه آماری تحقیق کلیه اعضای تعاونیهای پره صیادی (۳۵۶ نفر) در سطح دهستان دهکاء است. از این میان، بر اساس فرمول کوکران^۱، ۱۷۴ نفر به عنوان نمونه تعیین شدند. تجزیه و تحلیل داده ها، به دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی تقسیم گردیده است. در آمار توصیفی به توصیف آماری پرداخته شده و در آمار استنباطی، تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیات با استفاده از آزمونهای کروسکال والیس^۲ و مک نامار^۳ انجام پذیرفته است.

یافته های تحقیق و آزمون فرضیه

به طور کلی می توان گفت که موقعیت طبیعی دهستان دهکاء و وجود دریای خزر سبب شده است صید و صیادی به عنوان یکی از فعالیتهای اقتصادی مهم دهستان، در قالب شرکتهای پره صیادی صورت گیرد. تعداد افراد شاغل در شرکتهای پره صیادی این دهستان ۸۴۰ نفر است که این تعداد معادل ۱۸/۵ درصد از اشتغال بخش کشاورزی دهستان دهکاء می باشد.

1. Kokran
2. Kourouoskal - Walis
3. Macnamar

بر اساس جدول ۱، مشاهده می شود که بیشترین شاغلان را شرکت ۲۲ آبان با تعداد ۱۲۲ نفر (۳۴/۳ درصد) و کمترین آن را شرکت شهدای دستک با ۶۴ نفر (۱۷/۹ درصد) به خود اختصاص داده اند.

بر اساس جدول ۲ و نمودار ۱، بالاترین مقدار تولید سالانه و بیشترین مقدار درآمد خالص در سال ۱۳۸۷ مربوط به شرکت شهدای دستک به ترتیب با مقدار ۷۲۴۵۰ کیلوگرم تولید و ۱۷۰۰ میلیون ریال درآمد خالص می باشد. اما کمترین میزان تولید از آن شرکت شعبانزاده با مقدار تولید ۴۷۸۳۰ کیلوگرم و درآمد خالص ۹۵۰ میلیون ریال اختصاص دارد. اما کمترین درآمد سرانه در بین شرکتهای نمونه به دلیل تعداد اعضای زیاد این شرکت نسبت به شرکت شعبانزاده، مربوط به شرکت ۲۲ آبان می باشد. در واقع سرشکن شدن درآمد در شرکت ۲۲ آبان بر تعداد بیشتری از اعضا سبب کاهش درآمد اعضای این شرکت شده است. متوسط درآمد سرانه اعضای چهار شرکت تعاونی پره صیادی در دهستان دهکاء در سال ۱۳۸۷ برابر ۱۴/۹ میلیون ریال بوده است.

جدول ۱. وضعیت شرکتهای نمونه در سطح دهستان دهکاء در سال ۱۳۸۷

نام شرکت	تعداد اعضای تعاونی	تعداد نمونه‌ها	درصد نمونه‌ها
شهدای دستک	۶۴	۲۸	۱۷/۹
یادگار امام	۷۸	۳۵	۲۱/۹
۲۲ آبان	۱۲۲	۶۵	۳۴/۳
شعبانزاده	۹۲	۴۶	۲۵/۸
جمع کل	۳۵۶	۱۷۴	۱۰۰

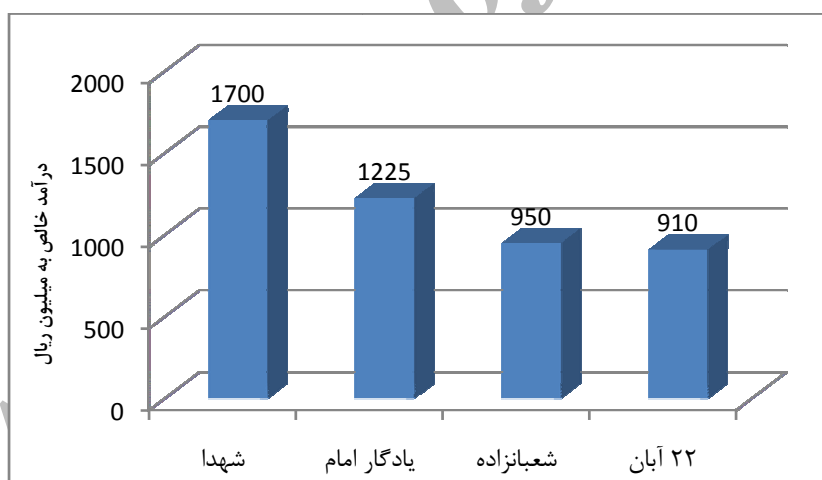
منبع: یافته‌های تحقیق براساس مطالعه میدانی نگارندگان

جدول ۲. تولید، هزینه و درآمد شرکتهای پره نمونه در دهستان دهکاء در سال ۱۳۸۷

(واحد: نفر، کیلوگرم، میلیون ریال)

نام	تعداد اعضای	تولید سالانه	هزینه	درآمد ناخالص	درآمد خالص	درآمد سرانه
شهدا	۶۴	۷۲۴۵۰	۲۹۰	۲۰۰۰	۱۷۰۰	۲۶/۶
یادگار امام	۷۸	۵۸۷۹۰	۳۲۰	۱۶۲۰	۱۲۲۵	۱۵/۷
شعبانزاده	۱۲۲	۴۷۸۳۰	۳۳۵	۱۳۳۰	۹۵۰	۷/۸
۲۲ آبان	۹۲	۵۲۴۵۰	۳۵۰	۱۳۳۵	۹۱۰	۹/۹
کل	۳۵۶	۲۳۱۵۲۰	۱۲۹۵	۶۲۸۵	۴۷۸۵	۱۴/۹

منبع: یافته‌های تحقیق براساس مطالعه میدانی نگارندگان

نمودار ۱. وضعیت درآمد خالص شرکتهای پره نمونه در دهستان دهکاء برحسب میلیون ریال

در سال ۱۳۸۷

آزمون فرضیات

آزمون فرضیه اول (بین ایجاد و شکل‌گیری شرکتهای تعاونی پره و توسعه اقتصادی در ناحیه مورد مطالعه رابطه وجود دارد.)

برای آزمون این فرضیه متغیرهای کالاهای مصرفی بادوام و کم دوام، وضعیت مسکن، الگوی مصرف غذایی، مالکیت زمینهای زراعی، فعالیتهای غیرکشاورزی، هزینه‌های آموزشی و درمانی به عنوان شاخصهای توسعه اقتصادی در نظر گرفته شدند و با بررسی تفاوت میانگین هر کدام از این متغیرها در دو وضعیت قبل و بعد از تأسیس شرکت تعاونیهای پره، تأثیر تأسیس این تعاونیها در توسعه اقتصادی منطقه مورد آزمون قرار گرفت. برای آزمون این فرضیه به علت اسمی بودن داده‌ها، از آزمون مک‌نمار استفاده شده است.

۱. کالاهای مصرفی بادوام و کم دوام

با بررسی ۱۶ قلم کالای مصرفی بادوام و کم دوام در سطح ۱۷۴ نفر از اعضای شرکتهای پره صیادی دهستان و با تبیین کدهای ا به معنی نداشتن کالا و ۲ به معنی داشتن کالای مورد نظر، اقدام به شناسایی کالاهای مصرفی بادوام و کم دوام در میان اعضای شرکتهای تعاونی پره صیادی در دو دوره قبل و بعد از عضویت گردید و مشخص شد که در دوره بعد از عضویت، ۱۱ قلم کالای مصرفی بادوام توسط ۷۸/۵ درصد اعضا، دارای کد ۲ بوده اند. این بدان معنی است که در مقایسه با دوره قبل از عضویت (که تنها ۵ قلم از کالاهای مورد نظر توسط اعضا استفاده می‌شد)، ۶ رقم کالای مصرفی به مجموع اقلام مصرفی بادوام اعضا شرکتهای پره صیادی اضافه شده است. نتایج آزمون مک‌نمار نیز نشان می‌دهد که میزان سطح معنی‌داری محاسبه شده کوچکتر از ناحیه رد در سطح آلفای ۰/۰۵ است؛ لذا تفاوت معنی‌داری در دوره قبل و بعد از عضویت در شرکتهای پره صیادی به جهت استفاده از کالاهای مصرفی حاصل شده است (جدول ۳).

جدول ۳. نتایج آزمون مک‌نمار در مورد کالاهای مصرفی بادوام و کم دوام

شاخصها	سطح معنی داری
راديو	۰/۰۰
ضبط صوت	۰/۰۰
چرخ گوشت	۰/۰۴
تلویزیون سیاه و سفید	۰/۰۰
تلویزیون رنگی	۰/۰۰
یخچال	۰/۰۰
یخچال فریزر	۰/۰۰
ماشین لباسشویی	۰/۰۰
دوچرخه	۰/۰۰
موتور سیکلت	۰/۰۰
اتومبیل	۰/۱۰۷
کالاهای مصرفی کم دوام	۰/۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۲. وضعیت مسکن

بی‌تردید یکی از عوامل مهم در تعیین شاخص توسعه‌یافتگی داشتن مسکن و تملک حقوقی آن به عنوان یکی از عوامل رفاه اقتصادی می‌باشد. با بررسی مسکن ۱۷۴ نفر از اعضای شرکتهای پره با دادن کد ۱ به معنای نداشتن مسکن و کد ۲ به معنای داشتن مسکن، اقدام به شناسایی وضعیت مسکن در بین اعضا گردید. ارقام مربوط به وضعیت مسکن نیز نشان می‌دهد که در دوره زمانی قبل از عضویت در تعاونی ۱۱۶ نفر از اعضای شرکتهای پره صیادی دارای منزل شخصی بوده که بعد از عضویت این تعداد به ۱۳۱ نفر رسیده است. همچنین نتایج آزمون مک‌نمار نیز حاکی از تفاوت معناداری در دو دوره می‌باشد (جدول ۴).

جدول ۴. وضعیت مالکیت مسکن در دو دوره قبل و بعد از عضویت و نتیجه آزمون مک نماز

مؤلفه ها	داشتن	نداشتن	سطح معنی داری
قبل از عضویت	۱۱۶	۵۷	۰/۰۲۲
بعد از عضویت	۱۳۱	۴۳	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۳. الگوی مصرف غذایی

الگوی مصرف غذایی و تغییرات آن می‌تواند تابع درآمد و افزایش آن در یک مقطع زمانی باشد، چرا که با افزایش درآمد و ایجاد درآمد جدید، الگوی استفاده از مواد غذایی نیز دچار تغییرات اساسی خواهد شد. با استفاده از سطح مصرف کالاهای مندرج در جدول ۵ در سه سطح کم، متوسط و زیاد، الگوی مصرف اعضا مورد بررسی قرار گرفت. همان‌طور که از جدول ۵ استنباط می‌شود، قبل از عضویت در شرکتهای پره صیادی، ۵۰ درصد از الگوی مصرفی متوسط، ۳۹ درصد از الگوی مصرفی کم استفاده می‌نمودند، در حالی که الگوی مصرفی کم بعد از عضویت در این شرکتهای به ۱۳ درصد و زیاد به ۳۴ درصد رسیده است.

جدول ۵. تغییرات الگوی مصرف مواد غذایی در دو دوره قبل و بعد از عضویت به درصد

مؤلفه ها	کم	متوسط	زیاد	سطح معنی داری
قبل از عضویت	۳۹	۵۰	۱۱	۰/۰۰۰
بعد از عضویت	۱۳	۵۳	۳۴	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همچنین نتایج آزمون مک نماز در مقایسه میزان مصرف گوشت، مرغ، ماهی، میوه و سبزی، چربیها و شیرینیها نیز حاکی از تفاوت معنادار بین میانگین داده‌ها در دو دوره می‌باشد (جدول ۶).

جدول ۶. نتایج آزمون مک‌نمار برای شاخص الگوی مصرف مواد غذایی

شاخصها	سطح معنی داری
مصرف گوشت	۰/۰۰
مصرف مرغ	۰/۰۰
مصرف ماهی	۰/۰۰
مصرف میوه و سبزی	۰/۰۰
مصرف چربیها و شیرینی	۰/۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۴. مالکیت زمینهای زراعی

یکی دیگر از شاخصهای توسعه‌یافتگی در مناطق روستایی، داشتن زمینهای زراعی در سطح وسیع می باشد؛ زیرا اقتصاد روستاییان وابستگی شدیدی به زمین زراعی دارد. با بررسی وضعیت اراضی زیر کشت ۱۷۴ نفر از اعضای شرکتهای پره صیادی دهستان در قالب ۴ گزینه مالکیت بیش از ۳ هکتار، بین ۲-۳ هکتار، بین ۱-۲ هکتار، کمتر از ۱ هکتار و هیچ به تبیین این متغیر پرداخته شده است. با توجه به نتایج مندرج در جدول ۷، ۴۲ نفر قبل از عضویت فاقد زمین بودند که تعداد آنها بعد از عضویت به ۲۴ نفر رسیده است. به طور کلی قبل از عضویت، ۹۷ نفر زیر دو هکتار و ۳۶ نفر بالای دو هکتار زمین داشتند در حالی که بعد از عضویت، این ارقام به ۶۲ و ۷۰ نفر رسیده است. نتایج آزمون مک‌نمار نیز نشاندهنده تفاوت معنی دار در میزان اراضی زیر کشت در دو دوره است.

جدول ۷. وضعیت مالکیت زمین های زراعی در دو دوره قبل و بعد از عضویت

مؤلفه ها	هیچ	کمتر از ۱ هکتار	۱-۲ هکتار	۲-۳ هکتار	بیشتر از ۳ هکتار	سطح معنی داری
قبل از عضویت	۴۲	۵۵	۴۱	۲۶	۱۰	۰/۰۰۰
بعد از عضویت	۲۴	۳۸	۵۰	۴۷	۲۳	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۵. فعالیتهای غیر کشاورزی

بی تردید یکی از شیوه‌های توسعه نواحی روستایی، ایجاد فعالیتهای جنبی غیر کشاورزی متمم و مکمل فعالیتهای کشاورزی در مناطق روستایی بوده که به توسعه مراکز روستایی مساعدت می نماید. تشکیل شرکتهای پره صیادی در مناطق روستایی می تواند یکی از راههای نیل به این مهم باشد. در دهستان دهکاء به دلیل کمبود زمین، شرکتهای پره این توانایی را دارند که با ایجاد صنایع فراوری، این کمبود را جبران نمایند. نتایج آماره مک‌نمار حاکی از معنادار شدن عضویت در شرکتهای پره صیادی در گرایش بیشتر به فعالیتهای اقتصادی غیر کشاورزی است (جدول ۸).

جدول ۸. وضعیت تغییرات اقتصادی غیر کشاورزی در دو دوره قبل و بعد از عضویت

مؤلفه ها	کد	داشتن	نداشتن	سطح معنی داری
قبل از عضویت	داشتن	۳۱	۱۹	۰/۰۰۰
بعد از عضویت	نداشتن	۹۲	۷	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۶. هزینه‌های آموزشی و درمانی

یکی دیگر از شاخصهای توسعه اقتصادی، سطح آموزش و سلامت جامعه می باشد که جهت بررسی این شاخصها از متغیرهای هزینه آموزشی و درمانی استفاده شده است. بر اساس نتایج جدول ۹، مقایسه میانگین این هزینه‌ها در دوره قبل و بعد از عضویت نشان می دهد که سطح آموزش و درمان در این دو دوره تفاوت معنی داری داشته است.

جدول ۹. نتایج آزمون مک‌نمار با شاخصهای هزینه‌های آموزشی و درمانی

شاخصها	سطح معنی داری
هزینه های آموزشی	۰/۰۰
هزینه های درمانی	۰/۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه دوم (بین شرکتهای تعاونی پره صیادی در جهت تحقق اهداف توسعه در دهستان دهکا، تفاوت معنی داری وجود دارد).

به منظور تبیین تأثیر شرکتهای تعاونی پره در توسعه منطقه، میانگین امتیاز هر یک از آنها براساس شاخصهای مندرج در جدول ۱۱ با استفاده از آزمون کروسکال والیس محاسبه گردید (جدول ۱۰). نتایج این آزمون نشان می دهد که شرکتهای تعاونی پره صیادی شهدا و یادگار امام به ترتیب بیشترین امتیازها را در میان شرکتهای نمونه داشته و لذا از سایر شرکتهای در تحقق اهداف موفقتر عمل کرده اند. همچنین با توجه به سطح معنی داری آزمون می توان پذیرفت تأثیر شرکتهای پره صیادی در توسعه اقتصادی روستاهای دهستان دهکاء در بین ۴ شرکت نمونه، متفاوت بوده است؛ بنابراین، فرضیه دوم نیز اثبات می شود.

در جدول ۱۱ نیز رتبه شرکتهای تعاونی پره با توجه به مؤلفه های اقتصادی و اجتماعی نشان داده شده است. همان طور که پیداست، شرکت تعاونی پره شهدا دارای رتبه اول و شرکتهای تعاونی یادگار امام شعبانزاده و ۱۲ آبان به ترتیب دارای رتبه های دوم تا چهارم هستند.

جدول ۱۰. آزمون کروسکال - والیس

نام شرکت	میانگین امتیاز	سطح معنی داری
شهدای	۱۴۲/۴	۰/۰۰۰
یادگار امام	۱۰۹/۸	
شعبانزاده	۹۷/۳	
آبان ۲۲	۸۵/۶	
کل	-	

مأخذ: یافته های تحقیق

جدول ۱۱. رتبه بندی شاخصهای توسعه به تفکیک شرکتهای پره صیادی

رتبه شرکتهای پره				شاخصها	
۱۲ آبان	شعبانزاده	یادگار	شهدا		
۴	۳	۲	۱	امکانات و سرمایه موجود در شرکت	مؤلفه‌های اقتصادی
۴	۳	۲	۱	مالکیت اراضی کشاورزی	
۳	۴	۲	۱	سود آوری شرکتهای در کنار کشاورزی	
۴	۳	۲	۱	افزایش درآمد اعضا	
۴	۳	۲	۱	وضعیت امنیت شغلی و امیدواری به شغل آینده	مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی
۴	۳	۲	۱	میزان تمایل به زندگی در روستا	
۴	۳	۲	۱	وضعیت فعالیتهای آموزشی	
۴	۳	۲	۱	روحیه کار گروهی	
۳۱	۲۵	۱۶	۸	مجموع رتبه‌ها	

ماخذ: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

شرکتهای تعاونی پره صیادی در دهستان دهکاء به رغم توانمندیهای بالقوه قابل توجه، تنها قسمت محدودی از منابع و استعدادهای طبیعی را مورد بهره برداری قرار می دهند. در حال حاضر در این دهستان شرکتهای پره صیادی با مشکل بازده کم تولید و سرمایه گذاری ناکافی مواجهند. نبود ارتباط منسجم میان صیادان و رشد و توسعه صنعتی (کارخانه‌های فراوری و بسته بندی) به این دو بخش مهم اقتصادی ضربه وارد می کند. اما با وجود این محدودیتها، با نگرش به توانمندیهای بخش صیادی دهستان، این مهم استنباط می شود که پتانسیلهای صیادی دهستان می تواند در نقش قوه محرکه‌ای برای توسعه این بخش عمل نماید.

از آنجا که اغلب محققان توسعه کشاورزی بر این باورند که شیلات به عنوان یکی از زیر بخش های کشاورزی می تواند نقش مهمی در توسعه جوامع به ویژه در مناطق ساحلی از

طریق ایجاد اشتغال مولد، افزایش درآمد، بهبود رفاه اجتماعی و اقتصادی در مناطق روستایی، تأمین مواد غذایی لازم برای جمعیت روزافزون کشور، کاهش مهاجرت بی رویه روستاییان به شهرها ایفا کند، لذا شرکتهای تعاونی پره صیادی همواره جایگاه ویژه ای در توسعه اقتصادی دهستان دهکاء داشته‌اند. بنابراین، با توجه به اهمیت بخش صیادی دهستان، باید شرکتهای پره صیادی و فراورده های آن به عنوان یک عامل مهم در رشد و توسعه اقتصادی دهستان لحاظ گردند.

بررسیهای انجام شده نشان می دهد برای ایجاد یک شغل در بخش کشاورزی نیاز به ۴۰ میلیون ریال سرمایه گذاری است، در حالی که برای ایجاد یک شغل در بخش صنایع کوچک و روستایی به ۵۰ میلیون ریال و در بخش خدمات به ۱۳۰ میلیون ریال سرمایه گذاری نیاز می باشد. علاوه بر این، به ازای هر شغل ایجاد شده در زمینه های تولید گندم، چوب و...، ۱/۴ شغل تبعی در بخشهای صنایع و خدمات ایجاد می گردد (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۱، ۸۱). بنابراین با توجه به کمبود سرمایه در کشور و نیز با توجه به پتانسیلهای طبیعی موجود در دهستان دهکاء، بخش صیادی و به تبع آن شرکتهای پره صیادی، قدرت آن را دارند که با سرمایه کمتر، تعداد شغل بیشتری ایجاد نمایند. علاوه بر ایجاد اشتغال مناسب، این بخش می تواند عامل اصلی در توسعه روستایی و ایجاد صنایع تبدیلی در منطقه باشد. همچنین اوضاع طبیعی و جغرافیایی دهستان دهکاء با ویژگیهای منحصر به فرد و امکانات بالقوه، ثروتی خدادادی و نهفته به شمار می آید و می تواند بستری مناسب برای توسعه پایدار محسوب شود. ویژگیهایی از جمله قرارگیری دهستان در نوار ساحلی خزر، وجود دریا و نیروی انسانی ماهر و... دهستان دهکاء را از سایر نقاط شهرستان متمایز کرده است. با این توصیف و با توجه به جمعیت دهستان و همچنین میزان تولیدات شرکتهای پره صیادی دهستان نسبت به سایر نقاط استان و شهرستانهای آن، صیادی در این دهستان بسیار مهم است و ارزش سرمایه گذاری و برنامه ریزی را دارد. لذا توسعه و پیشرفت شهرستان آستانه اشرفیه و بخش بندرکیاشهر بدون توجه به توسعه دهستان دهکاء امکانپذیر نیست. بنابراین، توسعه بخش بندرکیاشهر باید با

محوریت دهستان دهکاء و شرکتهای پره موجود در آن صورت گیرد. چنانچه برنامه‌ای مدون و اصولی جهت توسعه پایدار شرکتهای پره صیادی منطقه تدوین گردد، دهستان دهکاء در آینده می تواند به یکی از قطبهای صید و صیادی در منطقه تبدیل شود.

منابع

۱. آزادی، غضنفر (۱۳۸۶)، ماهیگیران، نشریه آموزشی- ترویجی ویژه صیادان، شماره ۵۷.
۲. تقوی، نعمت الله (۱۳۸۱)، جامعه شناسی روستایی، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ چهارم.
۳. حسینی ابری، سید حسن (۱۳۸۳)، مداخلی بر جغرافیای روستایی ایران، انتشارات دانشگاه اصفهان، چاپ دوم.
۴. عبدالله زاده، غلامحسین (۱۳۸۵)، نظام های بهره برداری از آبزیان در جنوب، نشریه جهاد، شماره ۲۷۴.
۵. گودرزی نژاد، شاپور (۱۳۸۵)، ژنومورفولوژی و مدیریت، انتشارات سمت.
۶. مرکز آمار ایران (۱۳۷۵)، فرهنگ آبادی های شهرستان آستانه اشرفیه.
۷. مطیعی لنگرودی، سید حسن (۱۳۸۱)، جغرافیای اقتصادی ایران (کشاورزی)، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
۸. واثوقی، لیلا (۱۳۸۵)، نقش صنایع در توسعه نواحی روستایی (بخش مرکزی شهرستان دماوند)، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه تهران.
9. Segynola, Albert A. (1992), Societies and rural development in northern Bendel, Nigeria, Habitat International, Vol.16.
10. Fabiylis, F. (1983), The adaption of cooperative structures to the development of Nigerian agricultural the problems of managing group farming cooperatives, *Agriculturalration*, pp 219-235.

11. Gang, H. (2002), On the reform of rural supply cooperatives in China, Development and Business Mangement, Univercity of New England, pp 73-88.
12. Lorenedahl, B. (1999), New cooperative and local development: a study of six Casein Jamtland, Sweden, Mid Swedwn University, Department of Social Sieinces, 831 25, Sweden, pp143-150.
13. Owang, M. (1998), Dairy cooperatives and reform in Kenya: effects of livestock service and milk market Liberation, pp 173-185.
14. Xueshan, F. (2000), Cooperative medical schemes in contempororary rural China, Development of health statistics & social medicing, Shanghai Medical Univercity, pp1111-1118.

Archive of SID